Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

DG Digitalisering & Overheidsorganisatie
DGDOO-DO-Identiteit & BRP

Onze referentie
2026-0000277649

bijlage

Onderzoek naar aanwezigheidsmelding in België

Bijlage nummer	1
Horend bij	Kamerbrief Basisregistratie Personen (BRP)
Datum	
Onze referentie	
Contactpersoon	

Om de registratie van arbeidsmigranten die in Nederland verblijven te verbeteren, is onderzocht of in Nederland een verplichte aanwezigheidsmelding kan worden ingevoerd. Omdat België reeds een dergelijke aanwezigheidsmelding kent is onderzoek gedaan naar de werkwijze daar. Een ambtelijk werkbezoek in 2025 naar België heeft plaatsgevonden om de werkwijze met de collega's daar door te spreken. Er is gekeken naar de effectiviteit van deze maatregel in België en wat de maatregel in Nederland zou kunnen opleveren.

Hoe werkt de aanwezigheidsmelding voor een EU-arbeidsmigrant in België?

- Voor EU-burgers en derdelanders die korter dan drie maanden in België zullen verblijven bestaat een verplichting om zich te melden bij een gemeenteloket. Derdelanders moeten een melding *van aankomst* doen. Unieburgers moeten een melding *van aanwezigheid* doen.[1]
- Voor Unieburgers geldt dat deze melding van aanwezigheid binnen tien werkdagen na aankomst in België gedaan moet worden. Voor derdelanders geldt dat ze binnen drie dagen een melding van aankomst moeten doen.
- Na verschijning bij het loket moet een persoon een formulier invullen. Voor Unieburgers geldt dat ze het formulier 'bijlage 3ter' moeten invullen.[2]
- Personen moeten zich ook identificeren met een geldig reisdocument.
- Met dit formulier geven ze de volgende informatie door aan de overheid:
    - Voor- en achternaam
    - Nationaliteit
    - Geboortedatum
    - Datum van aankomst in België
    - Verblijfadres in België
- Er zijn drie uitzondering voor Unieburgers wanneer je geen melding hoeft te doen van aanwezigheid:
    - logeren in een logementshuis dat onderworpen is aan de wetgeving betreffende de controle op reizigers (vakantieplekken);
    - naar België komen voor behandeling in een ziekenhuis/verplegingsinrichting;

[1] Verplichte aanmelding na aankomst in België | Vreemdelingenrecht.be
[2] Papieren verblijfsdocumenten en proceduredocumenten | Vreemdelingenrecht.be

- aangehouden zijn en in een strafinrichting gedetineerd zijn.

Wat doet de Belgische overheid met een melding van aanwezigheid?

- Bij een melding van aanwezigheid door een Unieburger wordt een formulier bijlage 3ter uitgereikt.
- Bij een melding van aanwezigheid vindt geen registratie plaats in een bevolkingsregister, een persoon krijgt ook geen identificatienummer van de overheid.
- Meldingen van aanwezigheid worden door de gemeenten geregistreerd en in een archief van de rijksoverheid bijgehouden. Het centrale archief wordt bijgehouden, maar andere organisaties kunnen deze gegevens niet raadplegen. Het gegeven dat een melding van aanwezigheid is gedaan wordt niet verder verstrekt vanuit gemeenten of rijksoverheid.
- Een melding van aanwezigheid is niet een voorwaarde voor een ander proces in België.
- Er vindt geen controle plaats op het adres wat doorgegeven wordt bij de aanwezigheidsmelding.
- De melding van aanwezigheid (bijlage 3ter) is verdwenen sinds het EES (Entry-Exit-Systeem) volledig operationeel is op Europees niveau. Het EES systeem richt zich op derdelanders. Sinds de lancering van het EES systeem is er voor de EU-burger wel ook de mogelijkheid om een digitale adresmelding te doen via een specifieke webpagina.

Hoe gaat een EU-arbeidsmigrant aan het werk in België?

- Unieburgers genieten van het vrij verkeer van personen. Daardoor kan je als Unieburger in België werken als werknemer of zelfstandige. Je hebt geen gecombineerde vergunning, arbeidskaart of beroepskaart nodig.[3]
- Een Unieburger moet officieel bij een verblijf korter dan 3 maanden een melding van aanwezigheid hebben gedaan. Bij een verblijf langer dan 3 maanden moet een Unieburger zich binnen 3 maanden melden voor een verklaring van inschrijving.
- In beide gevallen geldt dat om aan het werk te gaan in België je alleen een inschrijving moet hebben bij de sociale zekerheid.[4] Als de EU-arbeidsmigrant nog niet ingeschreven staat in het rijksregister, kan de werkgever een bis-nummer aanvragen. Als de werkgever dit nummer heeft ontvangen kan nadien de arbeidsmigrant aan het werk.
- Een bis-nummer wordt door een werkgever aangevraagd, niet door de arbeidsmigranten zelf. Dit kunnen werkgevers online doen via de overheidsdienst 'belgianIDpro'[5]. Ze kunnen daarbij optioneel (dus geen verplichting) het adres van de werknemer opgeven.
- Het bis-register is bedoeld voor personen die een link hebben met België, maar geen rijksregisternummer hebben. Het bis-nummer wordt uitgegeven door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

Hoe moet een EU-arbeidsmigrant zich melden bij een verblijf langer dan 3 maanden in België?

[3] Werken als Unieburger | Vreemdelingenrecht.be
[4] Ik ben een EU-burger - Fairwork Belgium
[5] belgianIDpro – persoonsidentificatie binnen de Sociale zekerheid

- Een EU-arbeidsmigrant die langer wil verblijven dan drie maanden moet binnen drie maanden een aanvraag van een verklaring van inschrijving doen bij de gemeente waar hij verblijft. [6]
- Als een EU arbeidsmigrant korter dan 3 maanden in België gaat verblijven kan deze persoon niet ingeschreven worden in het Belgisch Rijksregister en moet er een melding van aanwezigheid worden gedaan. Een persoon moet dus aangeven dat ze verwachten langer dan 3 maanden te verblijven.
- De gemeente geeft de arbeidsmigrant diezelfde dag een 'bijlage 19 Aanvraag van een verklaring van inschrijving' (NL – FR) en registreert een persoon in het wachtregister.
- De gemeente geeft op het formulier aan waarvoor de EU-burger in het land is, bijvoorbeeld als werkzoekende, werknemer of dat de Unieburger voldoende financiële middelen hebt om zichzelf te ondersteunen.
- In het wachtregister staat elke EU-burger die een aanvraag heeft gedaan voor een verklaring van inschrijving.
- Voor elke persoon in het wachtregister vindt een wooncontrole plaats, waarbij de politie controleert of deze persoon aanwezig is op het adres. In de wet staat dat een wooncontrole binnen 15 dagen plaats moet vinden.
- Na een wooncontrole waarin de persoon wordt aangetroffen op het adres, wordt een persoon van het wachtregister verplaatst naar het vreemdelingenregister.
- Om ingeschreven te worden in het vreemdelingenregister zijn er drie voorwaarden[7]:
    - Het verblijfsrecht van de persoon is vastgesteld;
    - Een wijkagent heeft een wooncontrole uitgevoerd om te controleren of de persoon woont op het opgegeven adres;
    - Documenten die een van de volgende dingen aantoont:
        - Bewijs dat u werkzoekende bent
        - Bewijs dat u werknemer bent
        - Economisch niet actieve EU burger moet aantonen dat hij/zij een ziektekostenverzekering heeft en voldoende financiële middelen.
- Voor bovenstaande voorwaarden moet de persoon ook bewijsstukken aanleveren binnen een periode van maximaal drie maanden. Sinds 1 september 2025 moeten die bewijzen meteen bij indiening van de aanvraag aangeleverd worden.
- Na 5 jaar bekomt een EU-burger het duurzaam verblijf conform de Richtlijn 2004/38/EG, hij kan een EU+ kaart aanvragen en wordt dan overgeheveld van het vreemdelingenregister naar het bevolkingsregister.

Toepasbaarheid van de aanwezigheidsmelding in Nederland
In België zijn er op dit moment geen consequenties verbonden aan het nalaten van een melding van aanwezigheid van een persoon. Het is geen voorwaarde voor een ander proces zoals inschrijving, werken of sociale zekerheid. Er vindt ook geen handhaving en toezicht plaats op de meldingen van aanwezigheid. De melding van aanwezigheid levert een unieburger een formulier op, maar leidt niet

[6] Ik ben een EU-burger - Fairwork Belgium
[7] Inschrijvings- en aanmeldingsplicht (algemeen) | IBZ - FOD Binnenlandse Zaken

tot registratie in een bevolkingsregister of toekenning van een identificatienummer. Gemeenten registreren de melding en sturen die door naar een centraal archief van de rijksoverheid, maar andere instanties hebben geen toegang tot deze gegevens. Het opgegeven adres wordt niet actief gecontroleerd. Bovenstaande constateringen leiden tot het beeld dat de aanwezigheidsmelding in België geen belangrijke rol speelt in de registratie van personen. Om deze reden is er goed gekeken welke rol een aanwezigheidsmelding in Nederland kan spelen.

Er zijn drie situaties voor arbeidsmigranten die zich gaan registreren in Nederland:

1. *Personen die hier langer gaan verblijven.* Personen die langere tijd in NL gaan werken (naar verwachting langer dan 4 maanden) zijn verplicht om binnen 5 dagen na aankomst in Nederland aangifte te doen van verblijf en adres.

2. *Nieuwkomers die hier kort gaan verblijven.* Zijn niet in het bezit van een BSN. Personen zonder BSN die voor het eerst in NL gaan werken, melden zich vaak bij het RNI-loket om een BSN te krijgen. Een groot deel geeft daarbij nu ook een tijdelijk verblijfsadres op.

3. *Terugkeerders die hier kort gaan verblijven.* Personen die reeds over een BSN beschikken (bijv. door eerder in NL gewerkt te hebben) en naar verwachting korter dan 4 maanden in NL gaan werken. Deze personen zijn nu niet verplicht zich te melden, de overheid is daardoor niet op de hoogte van hun terugkeer naar NL om te werken.

Het effect van een aanwezigheidsmelding verschilt per groep. Als we kijken naar de drie bovenstaande situaties kan de volgende effectiviteit mogelijk worden verwacht:

1. *Personen die hier lang gaan verblijven -> geen effect*: personen die langere tijd in NL gaan werken zijn al verplicht om binnen 5 dagen na aankomst in Nederland aangifte te doen van verblijf en adres. Op deze personen rust dus al een meldplicht.

2. *Nieuwkomers -> geen effect*: personen zonder BSN die voor het eerst in NL gaan werken, melden zich al bij het RNI-loket om een BSN te krijgen.

3. *Terugkeerders -> mogelijk effect*: Deze personen zijn nu niet verplicht zich te melden en met invoering van een aanwezigheidsmelding wel.

Het effect van de aanwezigheidsmelding in Nederland wordt verwacht voor de groep terugkeerders. Deze personen zijn nu, bij een verblijf korter dan 4 maanden, niet verplicht zich te melden bij een overheidsloket en hebben ook geen belang om zich vrijwillig te melden, omdat ze al over een BSN beschikken. Het gaat hier voornamelijk om seizoen werkers.

Een belangrijk verschil met België dus, waar men voor kortdurend werk niet altijd bij een overheidsloket langskomt, terwijl dit in Nederland vaak wel het geval is. In

Nederland melden al meer mensen zich bij een overheidsloket omdat een BSN vaak nodig is voor werken. In Nederland hebben we vooral te maken met een groep die langdurig als niet-ingezetene ingeschreven staat maar hier wel werkt. Deze groep heeft zich bij aankomst al gemeld bij het RNI loket, een aanwezigheidsmelding heeft daarom geen effect voor deze groep. De toegevoegde waarde van een aanwezigheidsmelding als het gaat om de doelgroep is daarom naar verwachting gering.

Een aanwezigheidsmelding in Nederland heeft naar verwachting alleen toegevoegde waarde als deze meldingen gekoppeld zouden worden aan andere overheidsprocessen en/of er op zou worden gehandhaafd. Anders is het risico groot dat het vooral op papier een verplichting is die in de praktijk niet tot verandering leidt. Het koppelen van een aanwezigheidsmelding aan andere overheidsprocessen brengt echter significante uitvoeringslasten met zich mee. Daarnaast moet voor een effectieve aanwezigheidsmelding toezicht en handhaving worden ingeregeld. Toezicht en handhaving op de bestaande meldplicht voor registratie staat al onder druk waardoor een aanwezigheidsmelding de druk alleen maar verder doet oplopen.

Daarnaast is het van belang om te vermelden dat er al een meldplicht geldt als personen een voornemen hebben om hier langer dan 4 maanden te gaan verblijven. Men moet zich binnen 5 dagen bij de gemeente melden waar men zich willen vestigen voor inschrijving als ingezetene in de BRP. Het ingezette beleid van de afgelopen jaren is er onder andere op gericht om arbeidsmigranten te prikkelen zich te houden aan deze registratie plicht.